

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş: 19.02.2018 ✓Accepted/Kabul: 30.04.2018

DOI: 10.30794/pausbed.396604

Araştırma Makalesi/ Research Article

Taşkıran, M. (2018). "Sillyon Arkeolojik Kültürel Miras Araştırması:Kocagözler Mahallesi Sakinleri Gözünden Somut Kültürel Miras Bilinci", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 33, Denizli, s.269-276.

SILLYON ARKEOLOJİK KÜLTÜREL MİRAS ARAŞTIRMASI:KOCAGÖZLER MAHALLESİ SAKİNLERİ GÖZÜNDEN SOMUT KÜLTÜREL MİRAS BİLİNCİ

Murat TAŞKIRAN*

Özet

Sillyon, arkeolojik kültür varlıkları ve sahip olduğu çeşitli değerlerle geçmişten günümüze çok katmanlı bir dokuya sahip önemli bir miras alanıdır. Tarih boyunca kültür ve uygarlıkların birleşme-çatışma noktasında yer alan kent, üzerinde birçok medeniyetin izini taşımaktadır. Bu makalede, Antalya İli Serik İlçesi Yanköy Mahallesi Kocagözler Mevkii'nde bulunan Sillyon antik kenti özelinde "somut kültürel miras bilinci" yöre halkının gözünden değerlendirilecektir. Bu çerçevede, Sillyon antik kenti sit alanı içinde Kocagözler Mevkii'nde oturan yöre halkının Sillyon'a bakış açıları irdelenerek, antik dokunun korunması ve gelecek nesillere aktarılması ele alınacaktır. Başka bir ifadeyle, Sillyon örneğinden somut kültürel miras, yöre halkı gözünden değerlendirilmiş ve bu konularda çeşitli görüşmeler yapılarak kültürel miras ve onu korumanın önemi konusunda farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Sillyon, Kocagözler Mahallesi, Koruma, Kültürel Miras, Kültürel Miras Bilinci.*

RESEARCH ON ARCHEOLOGICAL CULTURAL HERITAGE OF SILLYON:LOCAL AWARENESS OF TANGIBLE CULTURAL HERITAGE

Abstract

Sillyon is an important heritage site with a diverse multi-tiered structure spanning archaeological heritage and various values. Situated at the crossroads of numerous cultures and civilizations throughout the history, Sillyon reflects various facets of their cultural heritage. This article discusses the tangible cultural heritage of the ancient city of Sillyon, located at Serik-Yanköy Kocagözler in Antalya region as perceived by the local people. In this context, the perspectives of local people living in Kocagözler Neighborhood nearby Sillyon shall be explored, and preservation of antiquities and their transfer to future generations shall be discussed. In other words, tangible cultural heritage has been evaluated through the eyes of the locals, and in order to raise awareness interviews and conversations were made with them explaining the nature of the issue.

Key Words: *Sillyon, Kocagözler Neighborhood, Preservation, Cultural Heritage, Cultural Heritage Awareness.*

*Dr. Murat Taşkıran, Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Kınıklı Yerleşkesi, DENİZLİ.
e-posta: mtaskiran@pau.edu.tr (orcid.org/0000-0002-5537-6457)

Giriş

Silyon antik dönemde Pamphylia Bölgesi'nde, günümüzde ise Antalya İli, Serik İlçesi'ne bağlı Yanköy Mahallesi Kocagözler Mevkii'nde yer almaktadır. Kent, Toroslarla (*Tauros*) sınırlandırılan Antalya Ovası'na hâkim 235 m. yükseklikte kayalık bir tepe üzerinde kurulmuştur. Antalya-Alanya karayolunun 8 km. kuzeyinde bulunan kent, bu yoldan çok rahat görülebilmektedir. Mevcut veriler ışığında Silyon, M.Ö. 8. yy.'dan Osmanlı Dönemi'ne kadar yerleşim gören ve kesintisiz bir tarihsel sürece ev sahipliği yapan çok katmanlı bir kent örneğidir. Kentin batı yamacına -yöre halkından alınan bilgiye göre- Cumhuriyetin ilk yıllarında yerleşilmiştir. Günümüzde antik stadyumun içinde bu dönemden kalma müstakil evler bulunmaktadır. Zamanla eski evler terk edilerek yerleşim ovaya doğru kaymış ve modern Kocagözler Mahallesi'ni oluşturan evler burada inşa edilmiştir. Mahallenin mevcut konumu birinci ve üçüncü derece arkeolojik sit alanı içinde kalmaktadır. Genel bir ifadeyle Silyon, arkeolojik kültür varlıkları ve sahip olduğu çeşitli değerlerle geçmişten günümüze çok katmanlı bir dokuya sahip önemli bir miras alanıdır.

Konuya başlamadan önce "Miras'ın tanımını yapmak yerinde olacaktır. Miras birçok insan tarafından olumlu bir değer olarak düşünülür. Miras, günlük kullanılan sanat objeleri, mimari, peyzaj biçimleri gibi somut kültür olduğu kadar; dil ve insan belleği, dans performansları, müzik, tiyatro ve ritüeller gibi somut olmayan kültürel mirası kapsayan, genellikle ortaklaşa paylaşılan herkesin yararına olan değer" olarak tanımlanır¹. Bu tanımdan da anlaşıldığı gibi "miras" olgusu, aslında bir kültüre ait olandır. Geçmişten günümüze kültürü oluşturan bütün eylemler insan ile ilişkilidir². Miras terimi ilk defa 1964 yılında uluslararası yasal bir düzenleme olan *Venedik Tüzüğü*'nde yer almıştır. Tüzüğün giriş kısmında insanların, insani değerlerin bütünlüğünde gittikçe daha çok bilinçlendikleri ve eski anıtları ortak miras saydıklarının altı çizilmiştir (Venedik Tüzüğü, 1964). Kültürel Miras terimi ise 1972 tarihli *Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme* ile bir anlamda uluslararası resmîyet kazanırken (UNESCO, 1972), sözleşmede kültürel miras; tarihi, sanatsal ya da bilimsel açıdan istisnai değere sahip anıtlar, yapı toplulukları ve sit alanlarını kapsamıştır³. Başka bir ifadeyle kültürel miras "geçmişten bugüne ulaşmış, insanların sahiplik bağı içinde olmaksızın, sürekli değişim halinde olan değerlerinin, inançlarının, bilgilerinin ve geleneklerinin bir yansıması olarak betimledikleri bir kaynak grubudur. İnsanlar ve mekânlar arasındaki zaman içindeki etkileşimden kaynaklanan çevrenin tüm özelliklerini içerir"⁴.

Son zamanlarda arkeolojik sit alanları içerisinde bulunan modern yerleşimlerle antik doku arasındaki ilişkiyel duruma yönelik çalışmaların yaygın hale geldiği görülmektedir. Konuyla ilgili üniversite çevreleri veya yerel yönetimler tarafından projeler yapılmakta ve özellikle kültürel mirasla ilgili önemli sonuçlara ulaşılmaktadır. Bu çalışmaların en önemli sonuçlarından biri de söz konusu alanlarda yaşayan yerel sakinlerin sürdürülebilir projeler çerçevesinde bilinçlendirilmesi ve kendilerinin içinde yaşadıkları kültürel mirasa sahip çıkmalarının öneminin algılanması olmuştur. Kavramsal olarak miras alanlarına dair sayıları her geçen gün artan çalışmalar, alan yönetimleri ile yaklaşımları nesnesi kültür varlıkları olan uzmanları yaratıcı bir şekilde konuyla ilgili düşünmeye ve kültürel mirasın korunup gelecek nesillere aktarılması konusunda araştırmaya zorlamaktadır. Çünkü gelinen noktada, arkeolojik alanların içinde bulunduğu sosyal çevreyle güçlü bir ilişkisi kurulmadan korunmasının mümkün olamayacağı anlaşılmaktadır. Çalışmamızda, kentte yapılan yüzey araştırmaları ve sonrasındaki çalışmalarda temas kurulan yöre halkının Silyon'daki "Somut Kültürel Miras"a bakış açısı anlaşılmasına çalışılmıştır. Bu makalede, "Somut Kültürel Miras Bilinci" olarak yöre halkının Silyon'a bakışı irdelenerek antik dokunun korunması ve gelecek nesillere aktarılması amaçlanmıştır. Çünkü özellikle *Avrupa Konseyi Toplum için Kültürel Mirasının Değeri Çerçeve Sözleşmesi* (Faro Sözleşmesi)⁵, kültürel mirasın korunması sırasında, miras ile doğrudan etkileşim içinde bulunan bireylerin de bu süreçte yer almaları gerektiğini belirterek, kültürel miras alanlarının korunması ve dönüştürülmesinde katılımcı modelleme ile yeni bir sayfa açmıştır. *Faro Sözleşmesi*, kültürel miras algısının, sadece anıtsal yapı(lar)dan oluşan bütünlük olmadığını ve aynı zamanda korumanın sadece fiziksel olarak değil, sosyal anlamda da olması gerektiği gerçeğini öne çıkartmaktadır⁶.

Bu yazıda, Silyon'un batı kesiminde, sit alanı içerisinde, bulunan Kocagözler Mahallesi'nde yaşayan yöre halkının Silyon'a bakış açıları irdelenmiştir (Foto. 1). Antik kentin alanda yaşayanlar üzerindeki etkisini ortaya koyabilmek için nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Nicel araştırma kapsamında, öncelikle alana ilişkin bugüne kadar yapılmış araştırma ve projeler incelenerek kentin tüm dinamikleri ortaya konmuş ve

1 Silverman ve Ruggles, 2007: 3.

2 Kurtar ve Somuncu, 2013: 35-47.

3 Vecco, 2010; Çokişler vd., 2016: 16.

4 Ünal, 2014: 12.

5 Tam metin için: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/199>. Erişim Tarihi: 14.02.2018; <http://europanostra.org.tr/files/file/Farokonvansiyonu.pdf>. Erişim tarihi: 14.02.2018.

6 Genel bir değerlendirme için bkz. Fairclough, 2012: 42.

mülakat çerçevesi bu şekilde hazırlanmıştır. Nitel araştırma kapsamında ise Kocagözler Mevkii'nde yaşayanlarla yüz yüze görüşme yöntemi ile mülakatlar yapılmış ve sonuçları analiz edilmiştir. Sonuçta tüm bulguların değerlendirilmesi ile metin oluşturulmuştur.

Foto 1: Yanköy Mahallesi Kocagözler 'nin havadan görünümü, kuzeydoğudan

Araştırmamızda farklı yaş gruplarından seçtiğimiz mahalleli ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmecilerin tamamı, geçmişten günümüze antik kentin kendi hayatları üzerinde yoğun bir etkisinin olduğunu düşünenler arasından seçilmiş; bunların çalışmamız açısından kritik ve merkezi kişilikler olduğu anlaşılmıştır. Buna göre mevcut kültürel miras bilinci, Kocagözler'den Tahir Akıllı, Ramazan Kocagöz, Düriye Kocagöz, Ramazan Yörük, İsmail Yörük, Muammer Canlı ve Gül Kocagöz'le yapılan derinlemesine mülakat kapsamındaki bilgiler doğrultusunda ortaya koyulmaya çalışılmıştır⁷. Mülakatta, Sillyon temalı toplam on sekiz soru sorulmuş ve bu sorulara alınan cevaplar çerçevesinde çalışmamız şekillenmiştir⁸. Bununla beraber somut kültürel mirasın yaşatılarak korunması ve konuyla ilgili yapılan çalışmaların sürdürülebilirliğine de değinilmiştir.

Konuyla ilgili ilk görüşme Kocagözler Mevkii sakini ve aynı zamanda en yaşlısı Tahir Akıllı ile yapılmıştır. Tahir Akıllı 1938 yılında, Antalya İli, Serik İlçesi, Kocagözler Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Evli ve 9 çocuk babası olan Akıllı, ilköğretim mezunudur. İkinci görüşme yine Kocagözler Mahallesi sakini ve aynı zamanda mahalledeki tek işletmeci Ramazan Kocagöz ile yapılmıştır. Ramazan Kocagöz 1967 yılında, Antalya İli, Serik İlçesi Kocagözler'de dünyaya gelmiştir ve lise mezunudur. Kocagözler'den görüşmecimiz Düriye Kocagöz bekârdır ve lise mezunudur. Ramazan Yörük, 1974 yılında, Kocagözler Mevkii'nde doğmuş olup turizmle uğraşmaktadır. 1964 yılında Kocagözler Mevkii'nin hemen güneyindeki Eski Yörük Köyü'nde doğan İsmail Yörük Kocagözler'de ikamet etmekte ve çiftçilik yapmaktadır. Muammer Canlı, 1969 yılında Eski Yörük Mahallesi'nde doğmuş ve şu anda Kocagözler cami imamı olarak çalışmaktadır. Son görüşmecimiz olan ve 1998 yılında Kocagözler Mevkii'nde doğan Gül Kocagöz ise üniversite öğrencisidir. Tüm görüşmeler 2015 ve 2018 yıllarında yapılmıştır.

Somut Kültürel Miras Bilinci

Yaptığımız derinlemesine mülakatlar sonrasında Kocagözler'de eskiden beri Akıllı, İkizler ve Kocagözler soy isimleri altında üç ailenin yaşadığı; bu ailelerin eski ve yeni evlerinin Sillyon sit alanı içinde olduğu; ailelerin büyük bir kısmının sit alanındaki çeşitli zorluklardan dolayı başka yerlere göç ettiği anlaşılmıştır. Bu konuda Tahir Akıllı; *"eskiden evlerimiz yukarıda antik kentle iç içeydi. Zamanla buraya yani kentin yamacına yerleştik. Aşağıya inmemizin sebebi, yukarı taraflara çıkan bir yolun olmaması; su ve elektrik gibi zaruri sıkıntılardır. Fakat mahallede çoğu aile ekonomik kaygılar ve sit alanındaki inşai faaliyetlerin zorluğundan başka yerlere göç etmiştir"* diyerek aslında buradaki göç olgusunun nedenlerini diğer görüşmecilerimiz gibi sit alanındaki zorluklara bağlamaktadır.

Okyay ve Binan, kültürel mirasın var olduğu dönem ve yere özgü, devamlılığı bulunan bir sosyal yapı ve kendini meydana getiren değerler ile yakından ilintili olduğunu; bu yere özgülük, aynı zamanda uluslararası ve ulusötesi

⁷ Görüşmecilerimiz, isimlerinin bu makale geçmesinin kendileri için sorun teşkil etmeyeceğini beyan etmişlerdir.

⁸ Bu soruların belirlenip hazırlanması ve yorumlanması sürecinde desteklerini esirgemeyen sosyolog Yrd. Doç. Dr. Mustafa Gültekin ve halkbilimci Arş. Gör. Didem Gülçin Erdem'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

birçoklu yaratım döngüsünün de parçası ve evrensel öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır⁹. Bu çerçevede, alan araştırması bulgularına göre Kocagözler’de yaşayan yöre halkının Sillyon’u -her ne kadar bazı noktalarda ayrı düşüncelerde- bir kültürel miras alanı ve kendi yakın tarihlerinin de bir izleği olarak gördükleri açıkça belli olmaktadır. Mahallelerinin bir antik kent üzerinde olması, Sillyon ve çevresinin gündelik hayatlarının öznesi olması bu düşüncelerini daha da pekiştirmiştir. Sillyon gibi bir antik kentin kendi mahallerinde olmasından gurur duyduklarını belirten Ramazan Kocagöz, bu düşüncelerinin sebebini şu şekilde ifade etmiştir: *“Sillyon’daki tüm yapılar, tüm dönemler benim için bir. Konuya bu şekilde yaklaşmak ve buradaki her kültüre saygı duymak lazım gelir. Büyüklerimiz, atalarımız burada yaşadılar ve buradan sebeplendiler. Burada en az 2000 yıllık bir tarih var. Bu tarihin son aşaması ise Türklerdir. Ama kim yaşamış olursa olsun Sillyon’daki tüm mimari ve diğer öğeler bizim ortak kültürel mirasımızdır”*. Muammer Canlı, Sillyon, *“üzerindeki tüm değerleriyle bizim miras alanımızdır”* diyerek bu mirasın her kısmına sahip çıkılması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Babalarından kalan evin sit alanı içinde olduğunu belirten İsmail Yörük, *“kesinlikle bu kent zenginliğimizdir çünkü üzerinde atalarımın evleri ve izleri var”* demektedir. Derinlemesine mülakat yaptığımız, çiftçilikle uğraşan Düriye Kocagöz de diğer görüşmecilerimizin düşüncelerini paylaştığını ve buranın çok çeşitli bir kültür şehri olduğunu altını çizerek düşüncelerini şöyle ifade etmektedir: *“Burayı herhangi bir ırk gözetmeksizin atalarımın kalan kültürel bir miras olarak görüyorum ve bu mirası bizden sonraki nesillere de aktarmak için elimden geleni yapıyorum”*.

Günümüzde kültürel miras alanlarının ekonomik değeri genellikle getirdikleri turizm gelirleriyle ölçülür¹⁰. Türkiye’de turizm odağı haline gelmiş sayılı arkeoloji sit alanları hem Kültür ve Turizm Bakanlığı’na hem de turizm hizmeti sunan çevre halkı¹¹ ve yerel yönetimlere büyük katkı sağlamaktadır. Bilindiği üzere Antalya Bölgesi Türkiye’de hem tatil hem de kültür turizminde öncü kentlerden olup her yıl yerli ve yabancı olmak üzere milyonlarca turisti misafir etmektedir¹². Özellikle Sillyon’a yakın antik kentler olan Perge ve Side ile Antalya kent merkezindeki Kaleiçi, kültür turizminde ön plandadır. Günümüzde turizmin çeşitlenmesi, bilhassa kültür turizminin ön plana çıkması, kültürel miras alanlarına olan ilgiyi ve korumayı arttırmıştır. İnsanlar eskiye ait olanı görmek, öğrenmek ve hissetmek için buralara gelmektedir. Sillyon antik kenti Akdeniz’e yaklaşık 10 km. mesafededir. Kültür ve miras turizmi faaliyetlerinin henüz yoğunluk kazanmadığı; ancak bu yönde bir potansiyele sahip olan Sillyon’un bu özelliğinden yöre halkı da yararlanmak istemektedir. Konuyla ilgili olarak Tahir Akıllı: *“Burasının turizme açılmasını isteriz, restoranlar, dükkânlar açılın biz de faydalanalım. Lakin bize faydası olmayacaksa buraları, memleketimizi, bozmasınlar”*. En az yirmi yıldır Sillyon Kafe’yi işleterek gelen turistlere hizmet sunan Ramazan Kocagöz’ün düşünceleri şöyledir: *“Burası planlı ve programlı bir şekilde turizme açılırsa antik kentin dokusunun bozulacağını düşünmüyorum. Düzgün ve öngörülü bir planlamayla kentteki dokuya zarar vermeden turizm canlandırılabilir. Önemli olan en az 2000 yıllık bir kenti bizden sonraki nesillere aktarabilmektir. Fakat buradaki turizm potansiyelinden yararlanmamız bizim için iyi olacaktır”*. Ramazan Yörük, iki görüşmecimize ek turizmde çalışan biri olarak; *“Sillyon’a yakın olan Belek ve Kadriye Turizm Bölgeleriyle ortak bir program hazırlanmalı ve Sillyon antik kenti bu programa dahil edilmelidir. Böylece hem Deniz turizmine kültürel bir alan eklenmiş olur hem de yılın on iki ayı bölgenin turizm potansiyeli canlandırılmış olur”* şeklinde fikirlerini beyan etmektedir. Benzer biçimde İsmail Yörük, *“Sillyon’da turizm faaliyetlerinin artması iş imkanlarımızı artıracaktır, en azından gençlerimiz kendi köylerinde kalacak ve buradan göçün önüne geçilecektir”*.

Kültür ve miras turizmi, turizmin en hızlı gelişen ve en önemli bileşenlerinden biri olarak kabul edilmektedir¹³. Miras turizminin gelişmesinde ana odak noktalar; yerel ekonomileri canlandırma, ev sahibi toplumun yasadı standartlarını arttırma, destinasyona turistleri çekebilmek, miras hakkındaki bilgileri yaymak ve kültürel mirasın yıkımlara karşı korunmasını sağlamaktır¹⁴. Bu bağlamda görüşmecilerimizin işaret ettiği gibi turizm faaliyetlerinin iyi planlanmadığı alanlarda, faaliyetlerin artmasıyla sosyokültürel ve çevresel anlamda yaşanan bozulmalar, yerel halkın turizm için olumsuz düşünmesine yol açmaktadır. Tüm bu kaygıların önüne geçilebilmek ve Sillyon’da turizm faaliyetlerini başlatabilmek için kültür ve turizm arasında dengeli bir ilişkinin kurulması gerekmektedir. Aksi takdirde Uslu-Kiper’in ifade ettikleri gibi¹⁵, biri diğerinin kaynaklarını sürekli olarak sömürürken diğeri de zamanla yok olacaktır. Oysa birinin yok olması, diğerinin de yaşamını tehdit etmesi anlamındadır. Ayrıca kültür mirasının değeri hiçbir zaman sadece turizm veya ona bağlı olan ekonomik değerler olarak görülmemelidir. Her kültür mirası alanının, turizm ve ekonomik değerinin ötesinde, ülke kimliğine ve varlığına hitap eden tarihi ve toplumsal

9 Okyay ve Binan, 2017: 21.

10 Konuyla ilgili genel değerlendirmeler için bkz. Massimo, 1995; Mason, 2005.

11 Orbaşlı, 2014: 55-56.

12 İstatistikler için bkz. <http://www.antalyakulturturizm.gov.tr/TR,175552/turizm-istatistikleri.html>. Erişim tarihi: 14.02.2018

13 Poria vd., 2003: 238-254.

14 Binoy, 2011: 100-105.

15 Uslu ve Kiper, 2006: 313.

değerler gibi maddi olarak ölçülmeyecek değeri vardır¹⁶. Bu bağlamda, üniversitede tarih bölümü öğrencisi olan Gül Kocagöz farklı bir projeksiyon sunmak istediğini belirterek, kesinlikte bölgenin biran önce turizme açılmasını ve yetkililerin destek sunmasını arzu etmektedir; *“Tarihsel bir perspektifle konuyu ele aldığım da ekonomik canlanmayla beraber bölge insanın kültürel miras alanına bakış açısının değişeceğini, daha korumacı ve bilinçli bir yaklaşım sergileyeceklerini düşünüyorum”* diyerek ekonomik kalkınmayla kültürel miras bilinci arasında bağ kurmak istemektedir.

Alan araştırmasında üzerinde durduğumuz bir diğer konu ise, yerleşik halk olarak sit alanı içinde yaşamlarının zorlukları ve getirileri olmuştur. Bu konuda Tahir Akıllı daha çok olumsuzluklar yaşadıklarını şu şekilde ifade etmektedir: *“Sit alanı olduğundan inşaat yapamıyoruz. Evlerimizi tamir bile edemiyoruz. Mahallede bir cami bile yapamadık”*. Aynı sorunu dile getiren Muammer Canlı, *“Kentle iç içe yaşamaktan memnunuz. Birçok medeniyetin izlerini taşıyan Sillyon’un mevcut misafirleri olarak şanslı olduğumuzu düşünüyorum. Fakat bununla beraber bir takım ihtiyaçlarımızı da karşılayamıyoruz. İlgili yasa bizi bağlıyor, kısa süre önce bir cami müstemilatı inşa edecektik ama yapamadık”*. Ramazan Kocagöz de benzer düşünceleri dile getirmekte ve şu ifadeleri eklemektedir: *“Sit alanı üzerinde yaşamamız bize bazen sıkıntı yaşatmaktadır. Örneğin kendi evimin bacasını bile tamir edemiyorum. Bu tür sorunların çözümünün kolay olması lazım gelir. Yeniden yapılaşmaya karşıyım fakat mevcut yapıların da korunması ve yaşatılması gerekmektedir. Öyle ki, Sillyon’daki tarihi katmanların hiçbiri diğerinden daha önemli değildir. Kültürler arasında bir derecelendirilme yapılmaz”*. Gül Kocagöz ise, *“Bir alan yönetimi olmadığından Sillyon’dan herhangi bir getirimiz yoktur. Ancak buralı olduğumuzdan çevreyle bütünleşmiş durumdayız. Dolayısıyla tarihi bir alanda yaşamak bizleri ne derece etkilediğini bilemiyorum”* demektedir. Öte yandan antik bir kentle iç içe olmanın getirilerinin de olduğu ifade edilmiştir. Antik bir alanla iç içe yaşamaktan mutlu olan Ramazan Yörük, *“Tarihi bir alanda kültürel değerler içinde büyümek benim için çok önemliydi, çocukluğumdan itibaren Sillyon sayesinde çevremize daha duyarlı davranmamız gerektiğini öğrendim. Ama sit alanın zorluklarını da yaşıyoruz, bu zorlukları aşmak için sit alanlarıyla ilgili bazı kanun ve kuralların esnetilmesi gerektiğini”* aktarmaktadır. Düriye Kocagöz, *“Yedi yaşımdan beri sürekli Sillyon’a çıkarım. Her çıktığımda farklı şeyler görür ve hissederim. Çoğu zaman da kente gelen misafirleri gezdiririm. Gelen misafirlere çok şey öğrendim, farkında olmadan bir hazinenin üzerinde yaşadığımız”*. Mahalledeki tek işletmeci olan Ramazan Kocagöz ise, *“Ticari getirilerin dışında, sit alanında yaşayan bir mahalle olarak, gelen giden insanlardan çok şey öğreniyoruz. Örneğin Avrupalı turistler bizi çok etkiliyor ve bazı konularda bizleri aydınlatıyorlar. Biz de yabancı turistlere kendi gelenek ve göreneklerimiz anlatmaya çalışıyoruz”*.

Yaptığımız görüşmelerde, Sillyon’da bulunan tarihi yapıların sağlamlaştırılması, iyileştirilmesi ve korunmasının; hem kentin sahip olduğu kimliğin kaybolmaması, hem de kentte yaşayan insanlar için rekreasyonel bir alan olması bakımından son derece önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Görüşmelerde aldığımız netice, öncelikli yapılacak işin mevcut yapıların ve kent dokusunun korunmasının gerekliliği ve kültürel miras farkındalığının sağlanması olmuştur. Tahir Akıllı konuyla ilgili düşüncelerini kendi perspektifinde şöyle anlatmaktadır: *“Burada, günümüze kadar yapılan çalışmaları yetersiz buluyorum. Yollar olmadığından turistler yukarı çıkamıyor. Burada yol yapılması, çevrenin otlardan temizlenmesi ve yapıların restore edilmesi gerekmektedir”*. Kendisine hangi yapıda öncelikle koruma ve onarım çalışmalarının başlanması gerektiğini sorduğumuzda ise; *“Fark etmez yeter ki bir an önce başlansın”* cevabını veriyor. Böylece Sillyon’daki tüm yapıları kültürel miras olarak algıladığı da ortaya çıkmaktadır. Ramazan Kocagöz, *“Buranın öncelikle güvenlik sorununun çözülmesi lazım. Görev yapan bekçilerin Sillyon’a yakın mahalleden olması gerekmektedir. Çünkü yöre insanı bu konuyu sadece iş olarak görmez, sürekli gözü burada olur”* diyerek ilk etapta güvenlik sorununu vurgulamakta ve konuya şu şekilde devam etmektedir: *“Benim anladığım çerçevede, öncelikle, Hellenistik kulenin korunması gerekmektedir. Çünkü bu yapının benzer örneği yok, tamamen sağlam ve yıkılmaması için bir an önce müdahale edilmesi lazım. Sillyon’da buna benzer bir çok yapı var; kentin dokusunu bozmadan, kurallar çerçevesinde restorasyon başlatılmalı. Çevrede temizlik çalışmasının yapılması ve işaret levhalarının koyulması gerekmektedir. Aynı zamanda bu çalışmaların önemi de halkımıza anlatılmalıdır”*. Muammer Canlı ve İsmail Yörük öncelikle yöre halkının bilinçlendirilmesinin kent dokusunun korunmasına büyük katkı sağlayacağını söyleyerek daha sağlam duran akropolisteki cami ve kentin batı eteğindeki kuleye ilk aşamada müdahale edilmesi gerektiğini aktarmaktadırlar. Ramazan Yörük ise önemli bir konuya vurgu yapmaktadır; *“Yöre halkı bugüne kadar antik kentte olan tüm yapıları korumuştur. Çocukluğumdan beri Kocagözler Mahallesi’nde oturan sakinlerin hiçbir şekilde bilerek herhangi bir yapıya zarar verdiğini görmedim. Benzer biçimde büyüklerimizden de kentin tahribatına yönelik hiç bir şey duymadım. Örneğin kentteki hazır malzemeleri söküp yeni yaptıkları evlerin inşaatında kullanmamışlar. Bu koruma biçimi belki bilinçli değildi ve çeşitli sebepleri olabilirdi ama bugün Sillyon’a çıktığınızda dediklerimi kolayca gözlemleyebilirsiniz. Buna rağmen yaşayan yerel sakinlerin sürdürülebilir projeler çerçevesinde bilinçlendirilmesi ve kendilerinin içinde*

16 Orbaşı, 2014, 58.

yaşadıkları kültürel mirasa sahip çıkmalarının öneminin algılatılması sağlanabilir". Sonuçta, Sillyon sitesi içinde olan mahallelinin hem daha temiz ve düzenli bir çevrede yaşamak, hem de yaşadıkları alanın tarihsel kimliğinin detaylı bir şekilde farkına varmak istedikleri ortaya çıkmaktadır.

Alan çalışmalarımız sonrasında yöre halkının Sillyon'la ilgili büyüklerinden herhangi bir efsane, masal, söylence ve mit gibi sözlü kültürü yansıtan edimlerin olmadığı tespit edilmiştir. Bunun sebebinin ise, Kocagözler Mahallesi'ne, Osmanlı'nın son dönemlerinden itibaren yerleştiklerini, tarım ve hayvancılıkla uğraştıklarından Sillyon'la çok bağ kuramamalarına bağlamışlardır. Konu çerçevesinde, kentteki herhangi bir yapının dönüştürülüp kullanılmadığını anlatmışlardır. Öyle ki, kentte varlığı bilinen ve kısmi sağlam olan iki adet camiyi bile kullanmamışlar. Hatta kenti koruduklarını, yeni evler yaptıklarında antik yapılardan hazır taşları sökmediklerinin altını çizmektedirler. Nitekim kentte yapılan yüzey araştırmalarında¹⁷ yapıların, birçok antik kentte görüldüğü üzere, sökülüp, malzemelerinin (yeni inşa edilen) modern binaların inşaatında kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Görüşmelerimizde üzerinde durduğumuz bir diğer nokta ise kültürel mirasın korunup yaşatılması olmuştur. Ramazan Kocagöz ve Düriye Kocagöz Sillyon'daki kültürel mirasın farkındalığını sağlamak için kendi paylarına düşeni yaptıklarını dile getirmişlerdir. Düriye Kocagöz, "Eğitim hayatım boyunca Sillyon'la ilgili ödevler yaptım, hocalarıma, arkadaşlarıma kenti anlattım. Kenti gezmeye gelen misafirlerden ve okuduklarımdan edindiğim bilgileri paylaştım. Elimden geldiğince ulaşabildiğim çevrelere Sillyon'dan bahsettim. Modern bir Sillyon'lu olarak üzerime düşeni yaptığımı düşünüyorum" diyerek mütevazı bir şekilde yaptıklarını aktarmaktadır. Ramazan Kocagöz ise düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: "Sillyon'da doğmuş büyümüş ve hayatının her dönemini burada geçirmiş biri olarak, Sillyon konusunda okumaya, bildiklerimi çoğaltmaya ve buradaki mirasa sahip çıkmaya çok önem veriyorum. Çocuklarıma, aileme ve çevremdekilere tüm bildiklerimi ve düşüncelerimi aktarıyorum. Hatta yetkililerle de bu konuyu konuşuyor ve tartışıyorum". Ramazan Yörük, "Burası bir miras alanıdır. Bizden çok öncelerine ait olan ve bizimde katkı sağladığımız ortak bir kültürdür Sillyon. Tüm ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte oturup ilk aşamada bu mirasın farkındalığını ortaya koymamız ve tüm paydaşlarla birlikte gelecek nesillere yerleşik mirası koruyup aktarmanın yöntemlerini belirlememiz gerekmektedir", demekte ve kolektif hareket etmenin gerekliliğinden bahsetmektedir. Bir diğer görüşmecimiz olan Gül Kocagöz ise, "Burada doğmuş ve büyümüş biri olarak hem ailede hem de Mahallede Sillyon'a, kentteki antik yapılara zarar verilememesi gerektiği sürekli konuşulur. Ben çocukken oyun oynamaya gittiğimizde ailemden bu yönde telkinleri çok kereler aldım" diyerek Kocagözler Mahallesi'nde Sillyon'a karşı bir farkındalığın zaten mevcut olduğuna işaret etmekte ve bu farkındalığın yaşatılarak devam edilmesi gerektiğinin altını çizmektedir.

Katılımcılarımıza bir kültürel miras alanında veya bir sit içinde yaşamalarının çevre köy ve mahalleler arasında kendilerini farklı hissetmelerine neden olup olmadığını sorduğumuzda benzer cevaplar almış olsak da miras alanının farklı sahiplenme biçimleri de ortaya çıkmaktadır. Gül Kocagöz ve İsmail Yörük, kültürel anlamda böyle bir şeyin söz konusu olmadığını altını çizmekte ve sadece Sillyon gerçekliğinin sosyal yaşamlarına katkısının olduğunu vurgulamaktadırlar. Örneğin Sillyon'da akan çeşmelerden mahallenin faydalandığını veya hayvanlarını otlatmak için sit alanındaki otlardan yararlandıklarını dile getirmektedirler. Muammer Canlı, "Sillyon sayesinde birçok kültür ve milletten insanla diyalog kurma şansımız doğuyor. Bu sayede dünya görüşümüz çeşitleniyor. Ayrıca cami cemaatimizin ortalama %10'luk kısmı kente gelen misafirlerimizden oluşmaktadır. Ziyaretçiler camimizi görmek ve gezmek de istiyorlar" şeklinde konuyu açıklamaya çalışarak sit alanı içinde yaşamaların kendi sosyal alanı üzerindeki olumlu etkisine değinmektedir. Ramazan Yörük ise, antik bir kentle iç içe yaşamalarının kendilerini çevrede yaşayan yöre insanına göre olumlu etkilediğinden bahsederek şunları ifade etmektedir; "Çocukluğumda çevre köylerden olan arkadaşlarım turist bilmezken, bizler Sillyon sayesinde farklı ülkelerden gelen ziyaretçiler sayesinde yeni şeyler öğrenebiliyorduk. Bu sayede yabancı dile merakımız artı, bazı ziyaretçiler Sillyon'daki antik yapıların detaylarını anlatırdı. Şimdi çocukluk fotoğraflarıma baktığımda çoğunun Sillyon'a gelen ziyaretçilerimizle çekildiğini görüyorum. Tabi ki bu durum kültürel belleğimiz üzerinde etki etmekte ve bu konuda çevremizden daha farklı düşünmemizi sağlamaktadır".

Son olarak Sillyon ve çevresi ile ilgili yapılan çalışmaları sorduğumuzda tüm görüşmecilerimiz hem araştırmaların hem de diğer çalışmaların yetersizliğine vurgu yapmaktadır. Ramazan Kocagöz, burada yapılan araştırmalarının devamlılığının olmasının gerekliliğini anlatmakta; yöre halkı olarak yapılan tüm çalışmalara destek verdiklerini ve vermeye de devam edeceklerini söylemektedir. Düriye Kocagöz, elde edilen sonuçların bizlerle de paylaşılması gerektiğini, sonuçta kendi tarihlerini öğrenme haklarının olduğunu söylemektedir. Tahir Akıllı, yapılan çalışmaların Sillyon'a katkısı olduğunu, fakat çevre düzenlemesi ve peyzaj çalışmalarının yapılması gerektiğini anlatmaktadır. Muammer Canlı, burada yapılan tüm çalışmalara ellerinden gelen ter türlü desteği sağladıklarını; 17 Yüzye araştırmaları için bkz. Küpper, 1996: 259-263; Küpper, 1997: 97-116; Küpper, 1998: 474-496 vd. Son dönem araştırmaları için bkz. Özer ve Taşkıran 2010: 279-296; Özer, 2011: 33-48; Özer ve Taşkıran, 2012: 204-208 vd. Taşkıran, 2017.

fakat bugüne kadar yapılan çalışmaların kısıtlı olduğunu vurgulayarak şöyle devam etmektedir; *“Yapılan tüm araştırma ve çalışmalar bir yere kadar geliyor maalesef devamlılığı olmuyor, ilgili kurumlar yeterince takip etmiyor”*. İsmail Yörük, çalışmalardan öteye kente yeteri kadar beğenin olmadığını söylemektedir. Gül Kocagöz ise, *“Çalışmalar çeşitlenebilir, ilgili kurum ve kuruluşlar Perge ve Aspendos’ta olduğu gibi Sillyon’a da eğilebilirler. Farklı projeler geliştirilebilir ve turizme kazandırılması konusunda teşvik sağlanabilir”*. Anlaşılan o ki son yıllarda bazı çalışmalar yapılıyor olsa da Sillyon Arkeolojik Sit Alanında bilgilendirme ve tanıtım çalışmalarının hala yeterli düzeyde olmamasından gerek alan çevresinde yaşayan gerekse Antalya genelinde birçok kişi, Sillyon’da bulunan arkeolojik eserlerden ve bunların içerdiği değerlerden yeterince haberdar değildir.

Sonuç

“Somut Kültürel Miras Bilinci” başlığı altında, Sillyon antik kenti sit alanı içinde bulunan Kocagözler Mevkii’nde oturan yöre halkının Sillyon’a bakış açıları irdelenmiş, antik dokunun korunması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda farklı yaş gruplarına mensup olan Kocagözler sakinleri Tahir Akıllı, İsmail Yörük, Ramazan Kocagöz, Muammer Canlı, Ramazan Yörük, Duriye Kocagöz ve Gül Kocagöz ile görüşülmüştür. Tarih boyunca farklı kültür ve uygarlıkların birleşme-çatışma noktasında yer alan Sillyon, üzerinde birçok medeniyetin bugüne bıraktığı kültür mirasını taşımaktadır. Yaptığımız görüşmelerden çıkarılan sonuç da bunun bir tezahürü olmuştur. Kocagözler’de yapılan mülakatlardan çıkan sonuçlardan hareketle, çevredeki kültürel birikimler bireyi biçimlendirmekte ve farkındalık yaratmaktadır. Öyle ki, yaptığımız görüşmelerde aldığımız cevapların temelinde Sillyon’un korunup gelecek kuşaklara aktarılması ve kent dokusuna zarar vermeden turizme açılması bulunmaktadır. Yani yöre halkı Sillyon ve Sillyon’u oluşturan tüm öğeleri kültürel bir miras olarak görmekte ve bu konuda yerleşik bir kültürel miras bilincine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Mevcut kültürel miras bilincinin yaşatarak korunmasının; alanın, bütün değerlerinin ve çevre ölçeğinde sahip olduğu tüm niteliklerin gelecek kuşaklara aktarılmasına olanak tanınacak biçimde, uluslararası çağdaş koruma yaklaşımları ekseninde ele alınması gerekliliği bulunmaktadır. Ayrıca kültürel mirastan yararlanırken kültürün özüne ve orijinallğine zarar vermeyen yaklaşımlarda bulunulması; halkın, yerel yöneticilerin ve politikacıların kültür mirasına ve turizme sahip çıkan, koruyan politikaları benimsemesi gerekliliği önemle vurgulanmıştır.

KAYNAKÇA

- Binoy, T.A. (2011). "Archaeological and Heritage Tourism Interpretation A Study", *South Asian Journal of Tourism and Heritage*, 4/1, 100-105.
- Çokişler, N. Arslan, A. ve Çokişler, E. (2016). "Silahlı Çatışmaların Somut Kültürel Miras Üzerindeki Etkilerinin Turizm Bağlamında Değerlendirilmesi", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı*, 24, 15-25.
- Fairclough, G. (2012). "Mirasın Gelecek için Değeri", *Kültür Politikaları ve Yönetimi (KPY) Yıllık 2012*, (Ed: A. İnce ve D.Ünsal), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 35 – 43.
- Kurtar, C. ve Somuncu, M. (2013). "Kentsel Kültürel Mirasın Korunması ve Sürdürülebilirliği: Ankara Hamamönü Örneği", *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 1/2, 35-47.
- Küpper, M. (1996). "Sillyon. Vorbericht über die Arbeiten 1995", *Archäologischer Anzeiger*, 259-263.
- Küpper, M. (1997). "Sillyon Işığında Pamfilya'nın Kırsal Yerleşim Yapısı", *Adalya*, II, 97-116.
- Küpper, M. (1998). "Sillyon, Beriht Über Die Arbeiten 1996", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 16/2, 474-496.
- Mason, R. (2005). Economics and Historic Preservation. A Guide and Review of the Literature. A Discussion Paper Prepared for the Brookings Institution Metropolitan Policy Program.
- Massimo, D. E. (1995). "Heritage Conservation Economics: A Case Study from Italy", *Planning for Our Cultural Heritage*, (Ed: H. Coccossis-P. Nijkamps), Aldershot, 171-189.
- Okyay, G. G. – Binan, D.U. (2017). "Bir Kültürel Miras Alanı Olarak Karaköy-Tophane Bölgesi'nin Sahip Olduğu Değerlerin İrdelenmesi", *Tasarım+Kuram*, 23, 1-38.
- Orbaşlı, A. (2014). "Arkeolojik Sit Alanlarında Alan Yönetimin Bölgesel Kalkınmaya Katkısı: Çatalhöyük ve Ani Örnekleri/ The Contribution of Site Management at Archaeological Sites to Regional Development: Case Studies of Çatalhöyük and Ani", *Miras 2 - Heritage in Context. Conservation and Site Management within Natural, Urban and Social Frameworks*, (Ed: M. Bachmann, Ç. Maner, S. Tezer ve D. Göçmen), Ege Yayınları, İstanbul, 55-65.
- Özer, E. (2011). "2010 Yılı Sillyon Antik Kenti ve Çevresi Yüzey Araştırması", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 29/3, 33-48.
- Özer, E. ve Taşkıran, M. (2010). "2009 Yılı Sillyon Antik Kenti ve Çevresi Yüzey Araştırması", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 28/2, 279-296.
- Özer, E. ve Taşkıran, M. (2012). "Sillyon ve Çevresi Yüzey Araştırması 2011", *Anmed (Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri)*, 2012/10, 204-208.
- Poria, Y., Butler, R. and Airey, D. (2003). "The Core of Heritage Tourism", *Annals of Tourism Research*, 30/1, 238–254.
- Silverman, H. ve Ruggles, D. F. (2007). Cultural Heritage and Human Rights, *Cultural Heritage and Human Rights*, (Ed: H. Silverman and D.F. Ruggles), Springer-Verlag, New York, 3-22.
- Taşkıran, M. (2017). Sillyon Savunma Sistemi ve Pamphylia Bölgesindeki Konumu. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Pamukkale Üniversitesi.
- UNESCO. (1972). Dünya kültürel ve doğal mirasının korunmasına dair sözleşme, (18.08.2015) <http://ua.mfa.gov.tr/>
- Uslu, A. ve Kiper, T. (2006). "Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı", *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 3, 305-314.
- Ünal, Z. G. (2014). *İSMEP Rehber Kitaplar Kültürel Mirasın Korunması*, Beyaz Gemi Sosyal Proje Ajansı, İstanbul.
- Vecco, M. (2010). "A Definition of Cultural Heritage: From the Tangible to the Intangible", *Journal of Cultural Heritage*, 11, 321–324.
- Venedik Tüzüğü. (1964). Tarihi anıtların ve yerleşmelerin korunması ve onarımı için uluslararası tüzük, (13.02.2018) <http://www.icomos.org/venicecharter2004/turkish.pdf>

Kaynak Kişiler

- Tahir Akıllı (28.01.2018). "Sillyon ve Kültürel Miras ile ilgili Görüşme", Serik-Antalya.
- Ramazan Kocagöz (28.01.2018). "Sillyon ve Kültürel Miras ile ilgili Görüşme", Serik-Antalya.
- Düriye Kocagöz (28.01.2018). "Sillyon ve Kültürel Miras ile ilgili Görüşme", Serik-Antalya.
- Ramazan Yörük (28.01.2018). "Sillyon ve Kültürel Miras ile ilgili Görüşme", Serik-Antalya.
- Muammer Canlı (28.01.2018). "Sillyon ve Kültürel Miras ile ilgili Görüşme", Serik-Antalya.
- İsmail Yörük (28.01.2018). "Sillyon ve Kültürel Miras ile ilgili Görüşme", Serik-Antalya.
- Gül Kocagöz (28.01.2018). "Sillyon ve Kültürel Miras ile ilgili Görüşme", Serik-Antalya.